

Besluit over beheeradvies Arboretum Assen.

Het Drents Landschap heeft in maart 2025 haar advies inzake het beheer van het Arboretum uitgebracht aan het bestuur van de Stichting Arboretum Assen.

In haar vergadering van 24 maart 2025 heeft het bestuur het advies aanvaard en de wens uitgesproken om bij publicatie nog enkele wijzigingen/aanvullingen toe te voegen, middels dit besluit.

Het bestuur heeft uitdrukkelijk vastgesteld, dat de uitvoering van het beheer de verantwoordelijkheid is van de Stichting Arboretum Assen.

Met betrekking tot de uitvoering van het beheer maakt het bestuur, mede na overleg met de gemeente Assen en namens de aannemer met de heer Timmermans van Vos Golf& Sport de volgende kanttekeningen bij het beheeradvies:

1. Boomweiden.
 - a. Bij het opkronen en overig snoeiwerk van bomen en struiken in de boomweiden dient rekening te worden gehouden met het esthetisch ontwerp en met de zichtlijnen.
 - b. De maaifrequentie in de boomweiden en de bermen wordt bepaald op ca 1X per 4 weken.
 - c. Over het maaibeheer vindt jaarlijks in maart/april overleg plaats met gemeente en Vos. Indien nodig is er een tweede overleg in augustus/september.
2. Vijvers
 - a. Het is ook raadzaam om het dode organische materiaal weg te halen in combinatie met het uitdiepen met de maaikorf.
 - b. Uitdiepen van al te sterk dicht groeiende delen maximaal jaarlijks 1/3 van de waterpartij.
3. Paden en eikenlanen.
 - a. De eikenlanen zijn in beheer van de gemeente. De werkzaamheden worden door Vos Golf uitgevoerd.
 - b. De graspaden worden ca 1x per week één maaigang breed gemaaid.

Dit Besluit is geaccordeerd in de bestuursvergadering Stichting Arboretum Assen d.d. 23-06-2025.

Beheeradvies Arboretum Assen

Beheerperiode 2025 – 2035

Stichting Het Drentse Landschap

Team Natuur en Landschap

Maart 2025

Foto omslag: Japanse keizereik oktober 2024

Beheeradvies Arboretum Assen 2025

Opgesteld: Stichting Het Drentse Landschap / Team Natuur en Landschap

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	1.
1. Gebiedsbeschrijving	2.
1.1 Situering	
1.2 Kenschets	
1.3 Beleidskader	
2. Kwaliteitsbepaling	4.
3. Doelen en beheer komende beheerperiode 2025 – 2035	5.
4. Onderzoeksvragen en overige aandachtspunten	8.
5. Referenties	8.

Bijlage: Overzichtskaart Arboretum Assen

Inleiding

Het Arboretum van Assen is in 2005 in gebruik genomen. Het maakt deel uit van het Bos en Golf gebied ten westen van Assen. De gronden waarop het Arboretum is aangelegd zijn eigendom van de Gemeente Assen. De exploitatie en het collectiebeheer van de verzameling bomen en struiken is vanaf het begin af aan in handen van de Stichting Arboretum Assen. Het Drentse Landschap is op dit moment medeverantwoordelijk voor het beheer van het bosgebied van de gemeente Assen dat grenst aan de zuidkant van het Arboretum. Op verzoek van het bestuur van de Stichting Arboretum Assen is door Het Drentse Landschap dit beheeradvies opgesteld. Dit beheeradvies richt zich vooral op het algehele terreinonderhoud met als doel om enerzijds de juiste standplaats-omstandigheden voor de collectie van het Arboretum zeker te stellen en anderzijds de overige ecologische en landschappelijke waarden van het gehele terrein in samenhang met het aangrenzende bosgebied van de gemeente optimaal te houden.

Dit beheeradvies is gericht op het algehele terreinbeheer en doet geen uitspraken over het collectiebeheer en de hiermee samenhangende zaken zoals het beleid rond de herdenkingsbomen. Het beleid hierover blijft een verantwoordelijkheid voor het bestuur van het Arboretum.

1. Gebiedsbeschrijving

1.1 Situering

Het Arboretum bestaat uit een 20 ha. grote bomentuin, onderdeel van het grotere bos en recreatiegebied Bos en Golf ten westen van Assen. Het Arboretum is vanaf meerdere kanten wandelend of per fiets te bereiken. Voor bezoekers met de auto is het Arboretum goed bereikbaar vanaf de parkeerplaats van de golf- en countryclub (Ten Oeverstraat 13 Zeijerveen) aan de noordzijde van het Arboretum. Hier begint ook de 2,7 km gemarkeerde wandelroute en de kinderspeurtocht door het terrein. De ingang van het Arboretum is voorzien van een informatiepaneel. Ook aan de zuidwestkant aan de Pitteloseweg ligt een ingang met informatiepaneel, waar de wandelroute gestart kan worden.

1.2 Kenschets

Het Arboretum is opgezet als een vrij toegankelijk, enigszins ruig, stadsbospark met belangrijke recreatieve, educatieve, ecologische en wetenschappelijke waarden. De bomencollectie is opgebouwd uit botanische soorten en bevat geen cultivars. Het Arboretum is een bomentuin die opgebouwd is uit drie delen die staan voor de werelddelen Azië, Amerika en Europa onderverdeeld in geografische regio's. De aangeplante bomen zijn daardoor op basis van de natuurlijke herkomst geordend en niet op basis van verwantschap. De bomen zijn zowel solitair als in bosverband aangeplant. Het landschappelijke ontwerp is gemaakt door de landschapsarchitect Harry Berg en sluit aan op historische water-structuren (wijken) van het oorspronkelijke ontgonnen veenlandschap en al eerder door de gemeente Assen aangelegde eikenlanen door het gebied. Deze eikenlanen fungeren nu als afbakening van de afzonderlijke werelddelen. De oorspronkelijke rechte veenwijken zijn deels omgevormd tot meer natuurlijk aandoende vijverpartijen. Met de hierbij vrijgekomen grond zijn lage heuvels gecreëerd. Het terrein is voor bezoekers ontsloten door de eikenlanen aangevuld met een netwerk van zo'n 6 kilometer aan graspaden. Het Arboretum is deels vervlochten met de golfbaan, waarvan een klein deel midden tussen de deelgebieden Azië, Europa en Amerika ligt. De grens tussen golfbaan en Arboretum staat in het veld gemarkeerd met witte piketpaaltjes.

1.3 Beleidskader

In het vigerende gemeentelijke bestemmingsplan Bos en Golf (vastgesteld 30-5-2013) valt het Arboretum, evenals de aangrenzende golfbaan onder de bestemming dagrecreatie. Het bos grenzend aan de zuidzijde van het Arboretum heeft de bestemming bos.

2. Kwaliteitsbepaling

Het Arboretum is vooral opgezet als plek voor een verzameling grotendeels exotische bomen. Tegelijkertijd is het gebied van belang voor natuurbeleving en biodiversiteit. Hoewel meer systematische inventarisaties van flora- en faunawaarden nog niet uitgevoerd zijn is, uit losse waarnemingen, al wel duidelijk dat het terrein vanwege de afwisseling in landschappelijke opbouw een aantrekkelijke variatie aan flora en fauna herbergt. Deels hangt deze ecologische waarde van het terrein samen met het grotere geheel van bos- en natuurgebied Bos en Golf waar het Arboretum onderdeel van uitmaakt.

Vogels

Een systematische broedvogelkartering is nog niet uitgevoerd. Wel zijn er veel losse waarnemingen van vogels beschikbaar via de NDFF. Dit geeft al wel een eerste indicatie van het belang van het Arboretum voor de vogels. Typische oud-bossoorten die op termijn te verwachten zijn lijken, vanwege de nog jonge leeftijd van de boselementen en de aangeplante bomen, vooralsnog te ontbreken. Wel komt de gevarieerdheid van het terrein tot uiting in alleen al het vrij grote aantal waargenomen vogelsoorten. Enkele opvallende soorten waarvoor het terrein nu al van belang is als leefgebied zijn geelgors, appelvink en ijsvogel.

Het Arboretum bestaat behalve uit bos en bomen ook voor een belangrijk deel uit gras- en ruigtevegetaties en natuurlijk aandoende waterpartijen. Deze afwisseling in begroeiingstypen maakt het terrein aantrekkelijk voor insecten waaronder dagvlinders en libellen. De variatie aan dagvlinders is dan ook vrij groot, wat direct ook een indicatie is voor het belang van het terrein voor overige insecten. Ook de waterpartijen met de afwisseling in oevervegetaties leveren een belangrijke bijdrage aan de variatie aan insecten (libellen) amfibieën en andere fauna. In de waterpartijen zelf is door één van de arboretumvrijwilligers, volgens de methodiek van waterbeestjes.nl een onderzoekje gedaan naar de waterkwaliteit. Deze kwaliteit lijkt vooralsnog vrij matig te zijn, wat waarschijnlijk het gevolg is van het intensieve agrarisch gebruik van de locatie in het verleden. Verwacht mag worden dat dit nog wel verbetering zal laten zien vanwege de verbeterde, meer natuurlijke inrichting met meer ruimte voor waterplanten en een goed ontwikkelde oevervegetatie.

3. Doelen en beheer komende beheerperiode 2025 – 2035

Bosvakken

Bij het beheer van de bosvakken staat het belang van een goed collectiebeheer volop. Eventuele dunningen of vrijstellingen in deze opstanden dienen daarom altijd onder begeleiding van een door het bestuur aangestelde collectiebeheerder te gebeuren. Opkronen en overig snoeiwerk van collectiebomen en struiken wordt zeer terughoudend gedaan, om de natuurlijke groeivormen van de boom zoveel mogelijk tot zijn recht te laten komen. Spontane vestigingen van boom en struiksoorten binnen de bosvakken die niet passen worden verwijderd waar het de aangeplante collectie te sterk dreigt te beconcurreren. De ondergroei van bramen en ruigtekruiden in de bosopstanden wordt alleen bestreden voor zover deze vegetatie bedreigend is voor de (jonge) aangeplante collectie. Daar waar collectiesoorten voldoende hoogte, robuustheid en kroonsluiting hebben bereikt wordt de ondergroei zoveel mogelijk met rust gelaten om ook spontane natuurwaarden (vogels en andere fauna) binnen de bosvakken leefruimte te bieden.

Boomweiden

Boomweiden bestaan uit verspreid aangeplante bomen. Deze boomweiden en de bermen langs de paden worden in lage frequentie tot 2 x per jaar gemaaid. Hierbij is het van belang dat er voldoende tijds- en ruimtelijke fasering toegepast wordt, zodat er gedurende het zomerseizoen altijd voldoende plekken met bloeiende kruiden aanwezig zijn voor de insecten. Verder blijven jaarlijks op wisselende plekken, waar dat esthetisch niet storend is, delen van de vegetatie overstaan voor overwinterende insecten en andere faunawaarden. Voor wat betreft het maaiwerk tussen de bomen op de boomweiden kan worden volstaan met klepelen zonder afvoer van het maaisel.

Ruigtevegetaties

Plaatselijk, bijvoorbeeld in overhoekjes of op de overgang naar opgaand bos wordt gekozen voor het bieden van ruimte aan overblijvende ruigtevegetaties. Dit soort plekken zijn van belang voor overwinterende insecten, broedvogels en andere fauna (schuil- en foerageermogelijkheden). Hier past een maaifrequentie van 1 x per 3 tot 4 jaar voor zover dat nodig is ter voorkoming van doorontwikkeling naar bos.

Waterhuishouding Waterpartijen en oeverzones

De oorspronkelijke veenwijken die door het terrein liepen zijn bij de inrichting grotendeels omgevormd naar vijverpartijen met geleidelijk aflopende, natuurvriendelijke oevers. Deze waterpartijen hebben nog steeds een functie voor het op orde houden van de waterhuishouding van het arboretum. Vijvers binnen het arboretum staan via duikers met kniestukken met elkaar in verbinding en kunnen alleen bij hoge waterstanden afwateren op de langs het gebied lopende waterlossingen. De hoogstaande kniestukken op de duikers garanderen dat het water in de vijvers alleen bij hoge waterstand weg kan stromen. Bij extreem natte omstandigheden kunnen de kniestukken tijdelijk lager gezet worden om water af te voeren. In de praktijk gebeurt dit vrijwel nooit. In droge zomers wordt hiermee

zoveel mogelijk water vastgehouden. Hierdoor heeft het Arboretum, tot op zekere hoogte, zijn eigen interne waterpeil dat een stukje hoger ligt dan het waterpeil van de omringende (landbouw-) gronden. Enkele laag gelegen plekken binnen het arboretum worden licht afgewaterd door ondiepe greppeltjes die afstromen naar de vijvers. De huidige inrichting van de waterhuishouding binnen het Arboretum is op orde. Het is van groot belang dat deze situatie in de toekomst niet meer drastisch gewijzigd wordt om het bomenbestand van het arboretum van een min of meer stabiel grondwaterregime te voorzien. Aanleg van extra sloten of het te sterk uitdiepen van de huidige greppeltjes dient te worden voorkomen. Greppeltjes en duikertjes onder de paden door worden jaarlijks nagelopen en waar nodig in handkracht geschoond.

Beheeringrepen in en langs water worden uitgevoerd van september t/m oktober i.v.m. broedvogels, amfibieën, en overige fauna. Oeverzones worden maximaal 1x per twee jaar (verdeling oost-west zijdes per jaar) gemaaid, waarbij het maaisel wordt afgevoerd. Daarbij is het van belang incidenteel kleinere plekken met opslag van wilg en plukken oevervegetatie te laten staan. Ook belangrijk is om het te veel aan berkenopslag te verwijderen door uitsteken. Streefbeeld is het min of meer openhouden van de huidige vijverpartijen door waar nodig het met de maaikorf uitdiepen van al te sterk dicht groeiende delen tot maximaal jaarlijks 1/3 per waterpartij. Altijd delen met overbegroeiing en riet laten staan.

Door het Arboretum loopt een hoofdwatgang (blauw op nevenstaand kaartje) die onderhouden wordt door het waterschap Hunze en Aa's. Plaatselijk liggen er ook nog schouwsloten (rood op de kaart) waarvan het beheer, bestaande uit jaarlijkse schoning, bij de gemeente ligt.

Recreatieve ontsluiting

De huidige ontsluiting via de eikenlanen en het netwerk van gemaaide graspaden met deels een gemarkeerde wandelroute voldoet. De eerder aangelegde uitkijktoren en de Chinese pagode zijn noodgedwongen, deels als gevolg van vandalisme (brandstichting) door hangjeugd, opgeruimd. Het faciliteren van plekken die geschikt zijn als verzamel- of feestplek (overdekte plekken) voor hangjeugd leidt helaas tot situaties van overlast en vernielingen. Met dit risico dient bij toekomstige plannen rekening te worden gehouden. Aanleg van nieuwe paden of andere vormen van recreatieve infrastructuur is niet gewenst binnen de begrenzing van het Arboretum.

Paden en eikenlanen

Een deel van de wandelpaden bestaat uit graspaden van 3 á 4 m breedte. Belangrijk is hier de begaanbaarheid te waarborgen door een gazon-maaibeheer tot ca 1 x per week tijdens het groeiseizoen. Langs de paden is het gewenst ruimte te bieden voor opgaande vegetatie met bloeiende kruiden. Hier is een maaibeheer in lage frequentie van 1 á 2x per jaar i.v.m. het belang van voldoende nectarbronnen voor vlinders en andere insecten gewenst. Hierbij enige variatie in het seizoen per plek toepassen, zodat niet alle bloeiende planten overal op hetzelfde moment afgemaaid worden. Om, voor bomen schadelijke, bodemverdichting te voorkomen zal uitsluitend met licht materieel (lage wieldruk) gemaaid moeten worden.

Overig

Over de zuidoostpunt van het deelgebied Azië loopt een hoogspanningsleiding. Vanwege veiligheidsvoorschriften mogen hier geen opgaande bomen onder staan. De huidige zone is daarom ingeplant met struiken. Deze zone dient periodiek gecontroleerd te worden om eventuele vestigingen van opgaande boomsoorten tijdig te verwijderen.

4. Onderzoeksvragen en overige aandachtspunten

Het verdient aanbeveling om de ontwikkeling van ecologische waarden binnen het Arboretum wat meer gestructureerd te volgen. Inzicht in deze ontwikkelingen kunnen bijdragen tot het finetunen van het beheer en het versterken van de natuurwaarden van het Arboretum. Voorlopig lijkt een periodieke broedvogeltelling (BMP-B eens in de 6 jaar) en een periodieke kartering van een selectie van meetsoorten (dagvlinders, libellen, flora) voldoende. Een dergelijke kartering is goed te combineren met de periodieke snl-kartering zoals die ook al wordt uitgevoerd voor het aangrenzende bos van de gemeente. Naarmate de aanplant ouder wordt is het van belang om ook kwetsbare locaties zoals nest- of roestbomen voor roofvogels, uilen en boomholten voor vleermuizen goed op kaart te krijgen, zodat hier bij het beheer rekening mee kan worden gehouden.

5. Referenties

Website arboretum www.arboretum-assen.nl

NDFF www.ndff.nl

www.waterdiertjes.nl

Omgevingsloket; [Regels op de kaart - Omgevingsloket \(overheid.nl\)](#)

Waterschap Hunze en Aa's www.Hunzeenaas.nl / open data

Bijlage: Overzichtskaart Arboretum Assen

